

150000 SLOV

texty odjinud

IV/85/10

Československo: Češi a jejich dějiny (Hauner, Prečan, Skilling) (1); H. Böll: Zdvouřlost vůči Bohu (32); V. Strada: Jaká by mohla být Evropa (35)
Procesy: K. Bartošek: Politické procesy v Československu 1948-1954 (36); Druhá smrt Rosenbergerových (Radosh, Sitbon) (47)

Rusko a SSSR: V. Strada: Solženicynovo Rusko (52); A. Solženicyn: Naši pluralisté (60); A. Siňavskij: Disidentství a jeho osobní zkušenost (71); G. Kaiser: SSSR - čas neúspěchů (78); S. Cohen: Čekání na Gorbačeva (86); Malé carovo KGB (Berelovich) (87); SSSR a počítače (90);

R.C.Tucker: Světлана (93)

Střední Evropa: Cl. Magris, A. Kusniewicz, A. Reszler, E. Ionesco, M. Kundera, F. Bondy, G. Nivat, Cz. Miłosz, H. Carrere d'Encausse, F. Gorand, F. Lewis (99 - 150)

Západní Evropa: S. Hoffmann: Mitterrand versus Francie (151); Soukromě nebo veřejně (161)

USA: D. Louda: Královská osamělost Spojených států (163); B. Kuttner: Americké odbory dnes (170)

Asie: A. Kohlschütter: Vietnam (177)

Kultura: B. Brecht: Verše o Stalinovi (185); T.G. Ashe: Básník a řezník (186)

Milan Hauner

Hodnoty a hodnocení v naší historiografii

„Zápas za českou samostatnost vedly především české dějiny. Kdyby jich nebylo, byli bychom davem nemajícím vyššího povědomí sebe, lidem bez cíle a ideálu. Odvahu, pýchu a naději čerpali jsme z minulosti... My, čeští historikové, vítáme českou svobodu, pozdravujeme samostatný stát československý výkřikem nejjasavějším. Víme víc než jiní, čeho jsme dosáhli... Česká svoboda dá nám i nové dějiny. Budeme i nadále potřebovat mnohonásob ideální opory jejich...“ (Josef Pekař)

„Proto byla také u nás vždy historie studována a vykládána nejen jako věda, ale i jako učitelka národa...“ (Zdeněk Nejedlý)

Do záhlaví jsem postavil dva citáty, vyjadřující poněkud exaltovanou formou základní poslání českých dějin v podání obou historiků, Pekaře a Nejedlého. Oba se naučili základům historického řemesla u téhož univerzitního učitele, oba čerpali z odkazu Palackého, třebaže o jeho interpretaci českých dějin mezi nimi došlo k ostrému sporu. Oba byli zároveň dětmi 19. století, onoho *saeculum historicum*, v němž znalost, ba přímo kult historie, patřily k prvotním ctnostem vzdělance. Pekař a Nejedlý, ač se mnohým může zdát podivně uvádět tuto dvojici pohromadě, symbolizují poslední epochu české his-

toriografie v průběhu jejího zápasu s německou duchovní i faktickou nadvládou. Ačkoli každý z nich stál na opačné straně barikády, jejich výroky mají společného jmenovatele: oba totiž chápou a vykládají národní dějiny jako nevycerpitelný inspirační zdroj vlasteneckého elánu, hrdosti, naděje, zkrátka všech těch ušlechtilých vlastností, jež se poněkud ztrácejí, jsou-li vtěsnány pod heslo nacionalismu, jež má v češtině značně pejorativní příchuť.

Přiznávám svou bezradnost nad tím, komu vlastně „naše“ historiografie patří? Náleží Čechům, tj. obyvatelům českého státu, třebaže nemuseli psát česky, anebo nebyli české národnosti? (Např. A. Bachmann, F. Bezold, B. Bretholz, C. Höfler.) Tento paradoxní stav snad nejlépe vystihuje nepřeložitelná slovní hříčka „Jeder Tscheche ist ein Böhme, aber nicht jeder Böhme ist ein Tscheche“. Mají být do „naší“ historiografie zahrnuti i Slováci; nebylo by snad vhodnější v současné době přísně odlišovat mezi českou a slovenskou historiografií? A kam vlastně zařadit cizince, kteří dosáhli v české historiografii často většího uznání nežli leckterý nášinec (E. Denis, V. Tapié)? Konečně, kteří historici se vlastně smí hlásit k „naší“ historiografii? Ti, kteří směli oficiálně publikovat, anebo i ti, kteří svá díla doma vydat nemohli? Ti v emigraci, anebo ti co žijí doma a znovu pomáhají umlčovat většinu svých kolegů? Anebo konečně ti proskribovaní, ti umlčení?

Během 19. století se v dějepisectví vyhranily dvě metody: jedna usilující o hledání kauzality, spatřující v dějinách určitý zákonitý proces oproštěný od tzv. hodnotových předsudků, a vedle ní druhá, hledající v dějinách skrytý etický smysl s morálním poselstvím pro dnešní i budoucí pokolení. Tato druhá